

Vihreä siirtymä haastaa myös yrittäjyysopetuksen

28.11.2025

Euroopan komissio (EK) ja Euroopan taloudellisen kehityksen ja yhteistyön järjestö (OECD 2005) ovat laatineet Tõnis, ym. (2021, s. 1–2) mukaan erilaisia osaamisalueita, joiden hallitsemista pidetään yhteiskunnallisten haasteiden käsittelemisen ja ratkaisemisen edellytyksenä. Vihreä siirtymä on yksi tällä listalla olevista keskeisistä osaamisalueista.

Näihin osaamisalueisiin liitetään käyttäytymiseen ja asenteisiin sidoksissa olevia näkökohtia ja niiden merkitystä kansalaisyhteiskunnassa. Tällä listalla ovat muun muassa EntreComp, DigComp, LifeCom, Green, 2000-luvun taidot sekä DeSeCo, jolla tarkoitetaan Rychen (2004, s 314) mukaan OECDn projektia. Lyhenne DeSeCo tulee sanoista Definition and selection of competences: theoretical and conceptual foundations.

Mitä vihreä siirtymä on?

Vihreä siirtymä on ajankohtainen aihe. Joskaan sille ei Buskin ym. (2023) mukaan ole yksiselitteistä määritelmää, joskin raportissaan he toteavat, että vihreä siirtymä tukee talouden rakennemuutosta ja hyvinvointiyhteiskunnan rakentamista. Myöskään Yleisestä suomalaisesta asiasanastosta (YSA) ei tälle käsitteelle löydy määritelmää.

Ympäristöministeriön (Ympäristöministeriö, i.a.) sivustolla on otsikko, mitä on vihreä siirtymä. Sivustolla lukee mm. näin: Vihreä siirtymä on välttämätön muutos kohti ekologisesti kestävää taloutta. Ja kappale jatkuu, että kestävä talous nojaa vähähiilisiin sekä kiertotaloutta ja luonnon monimuotoisuutta edistäviin ratkaisuihin ja luonnonvarojen kestävään käyttöön.

Kun otetaan termi englanniksi. Hakusanana käytetään ensiksi sanaparia green transformation esimerkiksi Sthree glossary -sivustolta (i.a.), jossa määrittelyä on tehty seuraavasti:” The green transformation refers to the comprehensive shift towards environmentally sustainable practices, technologies and policies in various sectors of society. It involves transitioning from resource-intensive and polluting practices to more sustainable and environmentally friendly alternatives, with the goal of mitigating climate change, reducing ecological impacts and promoting a more sustainable future.

The green transformation encompasses a range of areas, including energy production and consumption, transportation, waste management, agriculture, construction and more. It involves adopting renewable energy sources, improving energy efficiency, reducing greenhouse gas emissions, implementing circular economy principles, conserving natural resources and promoting eco-friendly practices and products.” Transformation -sana voitaneen kääntää myös sanalla murros.

Toiseksi tarkastellaan termiä green transition, jolla esimerkiksi Ympäristöministeriö (Ministery of the Environment, i.a.) ja Euroopan komissio (European Comission) käyttävät vihreästä siirtymästä.

Täsmällisen määritelmän puuttuminen tarkoittaa käytännössä sitä, että puhuttaessa vihreästä siirtymästä, ei voida luotettavasti ja yksiselitteisesti tietää, mitä sillä kulloinkin tarkoitetaan. Esimerkiksi Tõnis, ym. (2021, s. 1) ovat todenneet, että maapallon lämpeneminen on tunnistettu maailmanlaajuinen ympäristöllinen ja sosiaalinen ongelma. Tämä ei ole pelkästään ekosysteemiin ja talouteen liittyvä haaste, vaan se haastaa myös koulutuksen rooliin. Kuten aina tällaisissa murrosvaiheissa asia on sekä toisaalta haaste että toisaalta myös mahdollisuus.

Käsitteen määrittelemisestä ja sen perusteita on kirjoitettu esimerkiksi Opetushallituksen (OPH) sivustolla. Yläkäsite on käsitehierarkiassa oleva yleisin käsite. Yläkäsitteen alla on alakäsitteitä ja niiden alla yleensä vielä alempia käsiteitä.

Vihreää siirtymää voidaan tarkastella mainitun OPHn esimerkin avulla. Vihreä siirtymä, mikä sana tarkoittaa samaa? Missä on vihreää siirtymää? Miten vihreä siirtymää voidaan havaita? Mitkä asiat kuuluvat vihreään siirtymään ja mitkä asiat eivät kuulu vihreään siirtymään? Millaisia vaikutuksia vihreällä siirtymällä on ihmisten arkeen juuri nyt paikallisella tasolla ja vastaavasti globaalilla tasolla?

Lisäksi tulisi pohtia, mihin tieteenalaan/tieteenaloihin käsite liittyy? Onko sen sisältö samanlainen eri aloilla? Lisäksi käsitteellä, jolla on säädösperusta tai sillä on oikeusvaikutuksia, tulisi ne ottaa huomioon käsitteen määrittelyssä. Tuolloin tulee huomioon otetuksi Lainsäädännön määritelmä, määritelmän sitovuus ja sen tarkentuminen oikeuskäytännössä.

Vihreän siirtymän määritelmä tässä kirjoituksessa

Tässä kirjoituksessa vihreällä siirtymällä tarkoitetaan kaikkia niitä toimenpiteitä, jotka edesauttavat ympäristön näkökulmasta kestävien käytäntöjen, teknologioiden ja poliittisten tavoitteiden toteuttamista yhteiskunnan kaikilla tasoilla.

Tämä on huomattavan laajan määritelmä. Sen pilkkominen pienemmiksi osiksi on mahdollista, kun käsite on määritelty ensiksi laajemmalla tasolla. Sen jälkeen voidaan ryhtyä tarkastelemaan paremmin tulokulmia, joita vihreän siirtymän yhteydessä voidaan nostaa esiin.

Edelleen yrittäjyyskontekstissa vihreällä siirtymällä tarkoitetaan niitä toimenpiteitä, joita yrittäjä tekee toisaalta tuotantonsa, tuotteiden suunnitteluun liittyvien toimenpiteiden, materiaalivalintojen ja ympäristökuormitukseen vaikuttavien tekijöiden minimointia liiketoiminnassaan.

Voinee ajatella, että vihreä siirtymä ei ole yksittäinen toimenpide, vaan se pitää sisällään sellaisen toimintatavan strategisen muutoksen, joka otetaan huomioon yrityksen kaikissa toiminnoissa.

Vihreän siirtymän painotukset yrittäjyyden opetuksen näkökulmasta

Vihreän siirtymän näkökulmasta yrittäjyyden opetuksessa painopisteinä voisivat olla seuraavat osa-alueet, jotka olisivat käytännössä konkreettisesti vähähiilisyyteen pyrkiminen, kiertotalouden edistäminen, liiketoimintamallien uudistaminen sekä kilpailukykyyn ja sääntelyyn liittyvien seikkojen huomioiminen. Tämä viimeinen pitää sisällään vastuullisen liiketoiminnan.

Kuinka näitä sisältöjä voidaan opettaa ymmärrettävästi?

Vähähiilisyyteen pyrkiminen voidaan nähdä toisaalta energiatehokkuuden parantamisena ja hiilijalanjäljen pienentämisenä koko arvoketjussa. Tähän liittyy myös uusiutuvan energian hyödyntäminen. Yrityksessä voidaan kehittää ratkaisuja, joiden avulla parannetaan esimerkiksi energiatehokkuutta.

Kiertotalouden edistämiseen liittyvää liiketoimintaa onkin jo jonkin verran. Kuinka voimme vähänentää niukkenevien luonnonvarojen kulutusta tehostamalla toisaalta kierrätystä ja toisaalta vähentää jätettä. Yhtenä apukeinona on suunnittelu. Suunnitteluvaiheessa voidaan tehdä päätöksiä ja ratkaisuja, jotka vaikuttavat siihen, millainen tuotteen elinkaari on ja kuinka materiaaleja voidaan käyttää uudelleen.

Kilpailukyvyn ja sääntelyn huomioiminen. lainsäädännössä on otettu huomioon tarve vihreään siirtymään ja markkinoiden vaatimuksiin. Sen lisäksi, että voidaan säästä luontoa, voidaan parantaa yrityksen brändiarvoa. Energiatehokkuus esimerkiksi yksi tapa säästää kustannuksissa ja toisaalta varmistaa yrityksen kilpailukyky myös pitkällä tähtäimellä. Voisi pohtia, kuten esimerkiksi Kataikko (2025, s. 52) esittää TEMlle tekemässään raportissa, että vihreään siirtymään ja terveyteen liittyvien kysymysten ratkaisemisessa data-avaruudet voisivat olla tukena, jos datan jakaminen yritysten, tutkimuslaitosten ja julkisten toimijoiden välillä voitaisiin mahdollistaa. Tällainen yhteistyö todennäköisesti auttaisi yrityksiä toisaalta kehittämään uudenlaista ja kannattavaa liiketoimintaa. Saisimme juuri niitä kaivattuja kasvuyrityksiä, jotka toimisivat talouden vetureina.

Vaarana on kuitenkin se, kuten Euroopan komission oma-aloitteisessa lausunnossa C/2024/6877, kohta 1.6,

huomautetaan, että ETSK ehdottaa korjaavia toimenpiteitä, joilla voitaisiin poistaa päällekkäisyksiä, keskenään ristiriitaisi säännöksiä sekä kohtuuttomia ja tarpeettomia hallinnollisia rasitteita tai mukauttaa lisäksi määräaikoja ja sääntöjä, joita ei pystytä noudattamaan tarvittavan teknologian tai infrastruktuurin puuttumisen vuoksi.

Talous, ympäristö ja ihmiset

Vastuullinen liiketoiminta (yritysvastuu) on tähän liittyvä käsite. Saarikoski (2023) huomauttaa, että maallikolle yritysvastuusta puhuminen voi tuntua omituiselta, sillä kansalainen ajattelee lähtökohtaisesti, että yrityksissä toimitaan vastuullisesti lakeja ja asetuksia sekä yhteiskunnan normeja noudattaen. Yritysvastuu on muutakin kuin lainmukaisuutta ja määräysten noudattamista. Saarikoski (emt.) esittelee yritysvastuun kolme osa-aluetta. jotka ovat taloudellinen vastuu, ekologinen vastuu ja sosiaalinen vastuu.

Saarikoski (2023) jatkaa, että taloudellinen vastuu tarkoittaa kannattavuuden ylläpitoa niin pitkällä kuin lyhyellä aikavälillä. Tähän liittyvät niin kilpailukyvystä ja toiminnan tehokkuudesta huolehtiminen kuin omistajien tuotto-odotuksiin vastaaminen sekä taloudellisen hyvinvoinnin tuottaminen yhteiskunnalle. Taloudelliseen vastuuseen liittyy myös hyvä hallinto, jossa on sisään rakennettua korruption estäminen, toiminnan eettisyys, monimuotoisuus sekä tietoturvasta huolehtiminen. Taloudellinen vastuu on Saarikosken mukaan kehittynein osa-alue, sillä tällä osa-alueella on paljon pakottavaa sääntelyä ja asioiden avoimuutta.

Saarikoski (2023) listaa, että ympäristövastuu sisältää vesien, ilman ja maaperän suojelun, ilmastonmuutoksen torjunnan, luonnon, monimuotoisuuden turvaamisen. Lisäksi tähän kuuluvat tehokas ja säästävä luonnonvarojen käyttö, vastuu tuotteen elinkaaresta sekä toiminnan arvoketjusta. Mukana ovat niin päästöjen seuranta, jätteistä huolehtiminen ja niiden kierrätys. Toisaalta jätteiden määrää pyritään minimoimaan sekä energiaa tulee kuluttaa järkevästi. Yrityksen velvollisuus huolehtia logistiikkansa ja liikkumisensa ympäristövastuullisuudesta korostuu myös.

Sosiaalinen vastuu on sitten kolmas osa-alue. Saarikoski (2023) toteaa, että siihen liittyy vastuu henkilöstön työhyvinvoinnista ja osaamisesta. Työnantajavastuuseen kuuluu lisäksi fyysisen turvallisuuden ylläpito. Myös ihmisoikeuksien kunnioittaminen, tuotevastuu ja kuluttajansuoja, hyvien toimintatapojen merkitys yritysverkostoissa sekä lähiyhteisö- ja yhteiskuntasuhteissa mainitaan. Näyttää myös siltä, että yleishyödyllisten toimintojen tukeminen on tärkeää.

Voinee tiivistää, että nämä asiat, talous, ympäristö ja ihmiset, muodostavat sen kokonaisuuden, joka tekee yhteiskunnasta sen, mitä se on. Tälle pohjalle opetuksen rakentaminen, läpinäkyvästi, on tärkeää. Yrittäjyys on työkalu, jolla voidaan muuttaa maailmaa konkreettisesti.

Margit Mannila
lehtori, KTT
SEAMK

Margit Mannila on lehtori ja KTT SEAMKissa, joka innostuu erityisesti yrittäjyydestä ja ympäristöoikeudesta. Mannilan intohimona on uusien asioiden oppiminen ja hän jäsentää asioita mielellään kirjoittamalla.

Lähteet

Busk, H., Holappa, V., Lähteenmäki-Smith, K., Sinerma, J., Valonen, M., & Valtakari, M. (2023). *Vihreän siirtymän vaikutukset työmarkkinoille ja ammattirakenteeseen* (Valtioneuvoston selvityksiä 2023:1). Valtioneuvosto. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164873/VN_Selvitys_2023_1.pdf?sequence=1&isAllowed=y

European Commission. (i.a.). *Green transition*. Haettu 26.11.2025, https://reform-support.ec.europa.eu/what-we-do/green-transition_en

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea. (2024). *Miten parantaa vihreän kehityksen ohjelman tarkoituksenmukaisuutta* (C/2024/6877, oma-aloitteinen lausunto). https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/HTML/?uri=OJ:C_202406877

Kataikko, M. (2025). *Datatalouden kasvuohjelma*. Työ- ja elinkeinoministeriö. https://tem.fi/documents/1410877/2132262/Datatalouden%20kasvuohjelma%20-%20suunnitelma%20.pdf/f85482e9-3f52-f583-4444-fd534778fec1/Datatalouden%20kasvuohjelma%20-%20suunnitelma%20.pdf?t=1742304746652

Ministry of the Environment. (i.a.). *What is the green transition*. Haettu 26.11.2025, https://ym.fi/en/what-is-the-green-transition

Opetushallitus. (i.a.). *IV Käsitteen määrittely*. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/118517_kasitteen_maarittely.pdf

Rychen, D. S. (2004). An overarching conceptual framework for assessing key competences in an international context: Lessons from an interdisciplinary and policy-oriented approach (pp. 314–330). In P. Descy & M. Tessaring (Eds.), *The foundations of evaluation and impact research. Third report on vocational training research in Europe: background report* (Cedefop Reference series, 58). Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities. https://www.cedefop.europa.eu/files/BgR1_Rychen.pdf

Saarikoski, L. (27.7.2023). Mitä tarkoittaa vastuullinen liiketoiminta eli yritysvastuu? Energiaa. *Vaasan ammattikorkeakoulun verkkolehti.* https://energiaa.vamk.fi/artikkelit/osaaminen/mita-tarkoittaa-vastuullinen-liiketoiminta-eli-yritysvastuu/

Tõnis, M., Holbrook, J., & Läänelaid, S. (2021). Entrepreneurship education challenges for green transformation. *Administrative Sciences, 11*(15), 1–13. https://doi.org/10.3390/admsci11010015

Ympäristöministeriö. (i.a.). *Mitä on vihreä siirtymä?* https://ym.fi/mita-on-vihrea-siirtyma

YSA. (i.a). *Vihreä siirtymä*. Haettu 26.11.2025, https://finto.fi/ysa/fi/search?clang=fi&q=vihre%C3%A4+siirtym%C3%A4